

Phantomjacht: op zoek naar vuursalamanders in de Achterhoek

Ingo Janssen

Voorkomen

De vuursalamander, *Salamandra salamandra*, komt in Nederland alleen voor in Zuid-Limburg. De soort bereikt hier haar noordwestelijke areaalgrens. In onze buurlanden België en Duitsland is de vuursalamander een algemenere verschijning, vooral omdat daar meer geschikt habitat bestaat: oude (loof)bossen in heuvelachtig gebied met bronnen en beekjes. De Zuid-Limburgse vindplaatsen sluiten aan bij de populaties in de Ardennen en Eifel waar de vuursalamander een gewone verschijning is. De Gelderse Achterhoek sluit ook aan op het areaal van de vuursalamander, net over de grens (2 km) in het Duitse Rheinland leven enkele recent ontdekte 'laagland' populaties van de vuursalamander. Het is dus goed mogelijk dat de vuursalamander ook in dit deel van Nederland voorkomt. Hoewel er enkele meldingen zijn uit de omgeving van Winterswijk zijn er geen populaties bekend. Vrijdag 17 oktober 2008 organiseerde RAVON Werkgroep Monitoring een speciale vuursalamanderexcursie bij Winterswijk. Het gezelschap, bestaande uit enkele doorgewinterde veldherpetologen en plaatselijke RAVONners, bezocht in het holst van de nacht enkele kansrijke bossen.

Gunstige omstandigheden

Om volwassen vuursalamanders te vinden zijn de weersomstandigheden alles bepalend. De activiteit van deze nachtactieve landsalamanders wordt vooral bepaald door temperatuur ($>8^{\circ}\text{C}$) en luchtvochtigheid ($>85\%$). Daarnaast mag er niet te veel wind staan. Die vrijdag 17 oktober waren de omstandigheden best aardig: het had overdag geregend in Winterswijk, het was niet al te koud en er stond weinig wind; we hadden dus een gerede kans op een vuursalamander, mochten ze hier überhaupt voorkomen.

Een deel van het gezelschap op zoek in de Achterhoekse bossen. Ondanks de fraaie en op het oog geschikte habitats werden er helaas geen vuursalamanders gevonden.

Foto's Ingo Janssen

De vuursalamander is onmiskenbaar. Toch heeft niet iedere melding van een vuursalamander betrekking op dit dier. In sommige streken van Nederland worden kamsalamander en Alpenwatersalamander ook aangeduid met vuursalamander.

Geen vuursalamanders

Ondanks die aardige omstandigheden, fraaie habitats en gemotiveerde deelnemers vonden we toch geen vuursalamanders. Hoewel we natuurlijk niet alle potentiële plekken hebben bezocht lijkt het er op dat de vuursalamander momenteel geen populaties kent in de Achterhoek. Het feit dat er nooit verkeersslachtoffers worden gevonden en de inventarisatiedichtheid van het gebied nogal hoog is vanwege het voorkomen van de boomkikker en kamsalamander ondersteunt deze aanname. Toch blijft er twijfel bestaan want de vuursalamander is een lastig te vinden soort die bij een groot deel van de RAVON-achterban slechts bekend is van vakantie in het buitenland en/of een bezoekje aan Zuid-Limburg.

De jacht gaat door

Eenzelfde situatie als in de Achterhoek doet zich trouwens ook voor in Twente. De vuursalamander is bekend van de Duitse kant van de grens (omgeving Bentheim), maar uit Twente zelf komen slechts enkele 'vage' meldingen. Daarnaast komen er uit het Limburgs heuvelland nog enkele 'vage' meldingen van al dan niet illegaal uitgezette vuursalamanders.

Naamsverwisseling

Om het nog lastiger te maken worden kamsalamander en Alpenwatersalamander in sommige streken van Nederland ook *vuursalamander* genoemd. Niet iedere melding van een *vuursalamander* heeft dus betrekking op een vuursalamander! Daarnaast is de vuursalamander een geliefd terrariumdier wat weer tot gevolg heeft dat er zo nu en dan dieren zullen ontsnappen of gedumpt worden. Zo zijn er meldingen van echte vuursalamanders bekend uit Zuid-Holland, Noord-Brabant, Gelderland en Utrecht.

Tot slot

De excursie in Winterswijk werd vooral mogelijk gemaakt door medewerking van Jan Stronks die de deelnemers uitstekend faciliteerde en voor de benodigde ontheffingen heeft gezorgd.